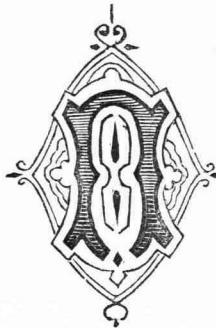

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ - ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΟΥ WAGNER

ΑΡΑ πᾶσαν τὴν χαρακτηρὶζουσαν αὐτὴν ψυχρότητα ἡ Γερμανία συγκινεῖται ὀλόκληρος κατὰ τὸν χρόνον τῆς προσκυνήσεως τῆς ἔθνικῆς τέχνης δικιλοῦμεν περὶ τῆς προσωπικῆς τέχνης τοῦ Wagner, ἣν ἡ κραταιὰ αὐτοῦ θέλησις ἐνίδρυσεν ἐν Bayreuth, τῇ ἀρχαίᾳ ταύτῃ τῶν Markgraf πρωτευούσῃ, ἣτις ἐγήρασε χωρὶς ὅμως οὐδόλως νὰ μεγαλώσῃ. "Εκαστος δὲ μουσόληπτος Γερμανὸς ἀποτίνει εἰς τὸ εὐεργετικὸν τοῦ Bayreuth ταμεῖον τὰς εἴκοσι μάρκας, εἰσιτήριον φόρον, εἰσπραττόμενον ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων κατὰ τρόπον ἥκιστα Ἱερατικόν.

'Η πρὸς βορρᾶν τῆς Βαυαρίας κατὰ τοὺς δύο τελευταίους θερινοὺς μῆνας τοῦ ἔτους μεγάλη τῶν ταξειδιωτῶν κίνησις ἔχει κέντρον σχεδὸν ἀποκλειστικῶς τὸ τοῦ Βάγνερ θέατρον. Καὶ συναντᾷ τις καθ' ἄπασας τὰς μεγάλας σιδηροδρομικὰς διακλαδώσεις σμήνη ὅλα προσκυνητῶν, ὁρμώντων ἀπὸ τῶν τεσσάρων τοῦ κράτους ἄκρων καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἵνα ἀκροασθῶσιν ἐνὸς τῶν μελοδραμάτων τοῦ διδασκάλου, Ιδίᾳ τοῦ Parsival.

'Ἐν φ' ἡ ἐφ' ἡς ἐπιβαίνομεν ἀμαξοστοιχία εἰσέρχεται εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν, τὸ πατριαρχικὸν καὶ ἡρεμον Bayreuth διατελεῖ ἀνάστατον. 'Η ὅψις τῆς πολιχνῆς ταύτης εἶνε ἡ ὅψις κώμης, ἐν ἣ καταφθάνει στρατιωτικὸν σύνταγμα πρὸς καταυλισμόν. 'Ἐπὶ τῆς ἀποδάθρας τοῦ σταθμοῦ γηγενεῖς τῆς πολιχνῆς γραῖαι ἀπωστικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀσχηματικὸν προσφέρουσιν ἴκετευτικῶς τὴν ἀργυρώνητον, ἐννοεῖται, φιλοξενίαν τοῦ οἴκου των Zu mir, zu mir, komm komm! holder Knabe.

'Ἐν πρώτοις ἐσπεύσαμεν πρὸς τὸν τάφον τοῦ Βάγνερ. 'Ο μέγας μελοποιὸς ἀναπαύεται ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ἔξοχικοῦ οἴκου του, ἐν φ' κατοικοῦσιν ἔτι καὶ σῆμερον ἡ χήρα καὶ ὁ νίδος αὐτοῦ. 'Ἐκεῖθεν ἐπορεύθημεν εἰς τὸ παρακείμενον τοῦ Liszt μαυσωλεῖον. Καὶ τότε ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν πόλιν, λίγαν καινότροπον μὲ τοὺς ἀναριθμήτους πλανοδίους πωλη-

τὰς τῶν βαγγερείων ἀναμνήσεων καὶ ἀθυρμάτων, μὲ τὰ πολυάριθμα ζυθοπωλεῖα αὐτῆς, ἐν οἷς ῥέει κρουνηδὸν γευστικώτατος ζύθος, μὲ τὴν διηγεκτή κίνησιν μεγάλων ἀμαξῶν συρομένων ἐπιπόνως ὑφ' ἐνὸς χάριν οἰκονομίας ἵππου καὶ τὴν τύρβην κοσμοποιητικοῦ πλήθους καθ' ἔκαστην ἀναγενουμένου. Πέραν δὲ τοῦ θορύβου τούτου καὶ τῆς κινήσεως, ἐκεῖθεν τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν προαστείων οἰκίσκων ἐκτείνονται ἄγροι καὶ λειμῶνες ἐπιχαρίτως ἀπλούμενοι ὑφ' ὑπαχρονούσιν· καὶ τὸ σύνολον τοῦτο ὅπερ εἶνε ὁ ὄμφαλὸς τοῦ ὁροπεδίου τῆς Φραγκονίας περιπλαισιοῦσι ἐν τῷ ὅρθιοντι αἱ μαῦραι διακυμάνσεις τοῦ ὄρους Fichtel.

Εἶναι ἄλλως τὸ Bayreuth καὶ ὡραῖος τύπος τῶν μικρῶν ἐκείνων γερμανικῶν διατριβῶν, ἐν αἷς κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα μικροὶ ἡγεμονίσκοι περιέβαλλον ἑαυτοὺς μὲ τὰς διασκεδάσεις καὶ τὸν διάκοσμον τῶν Βερσαλλιῶν. Καὶ τῷ ὄντι οὐχὶ μακρὰν τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, ὅστις μὲ τὰ διπλᾶ του κωδωνοστάσια ἐνθυμίζει τὸν μέσον αἰῶνα, ἐγέρεται ἀνάκτορον ὃυθμοῦ δροκού, οὔτινος ἡ μελανὴ πρόσοψις καὶ ἡ ἔναντί του στειρεύσασα κρήνη διγγοῦνται μελαγχολικῶς τὰ περασμένα τοῦ Markgraviat μεγαλεῖα. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν δὲ μέρος τῆς πόλεως ὑπάρχει ἔτι τὸ γνωστὸν εἰς τὸν φιλοσογικὸν κόσμον ἐρημητήριον, ὃπου ἐν μέσῳ τῶν τεχνητῶν ἐρεπίων νύμφαι καὶ τρίτωνες φέροντες προτεταμένους κρουνούς, στοιά, δένδρα, θριγκοί, φραγμοί, θάμνοι παρέχουσιν ἔτι ζῶσαν τὴν ἀνάμνησιν τῆς βασιλογενῆτος κομήσσης τοῦ Bayreuth, ἡτις ἦτο ἡ ἀδελφὴ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Βολταίρου ἡ φίλη.

Σήμερον πάντα ταῦτα εἶνε λησμονημένα χάριν τοῦ Βάγνερ καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ· τὸ δόνυμα τούτου καὶ μόνου φέρεται ἀνὰ πάντα τὰ στόματα, ἐπιδεικνύεται εἰς τὰ παράθυρα τῶν βιβλιοπωλείων, ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐπὶ τοῦ περιφορήτου ἐκθέματος τῶν μικροπωλητῶν, οἵτινες πωλοῦσι βιογραφίας καὶ εἰκόνας τοῦ κλεινοῦ μουσουργοῦ, μεταφράσεις τῶν λιθρέτων του, μουσικὰ ἀποσπάσματα, τεμάχια ἐκ τῶν ἔργων του. Οὐδεὶς ἴσως ἄλλος μνημονεύεται μέγας ἀνήρ, ἐπεγείρας ζῶν ἔτι τυφλότερον θαυμασμόν, τόσον ἀπόλυτον ἀφοσίωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Οἱ Γάλλοι εἶχον τὴν λατρείαν τοῦ Βίκτωρος Οὐγγάρω λευκανθέντος, καὶ ἐτέλεσαν τὴν ἀποθέωσιν τοῦ ὄγδοηκοστοῦ ἔτους του, ἀλλὰ καὶ τότε ἔτι καὶ οἱ μάλιστα ἐνθουσιασταὶ ἐπέκρινον τὸ τοῦ ποιητοῦ θέατρον. 'Αλλ' οἱ Γερμανοὶ ἐκ κατασκευῆς αὐτῶν τυγχάνοντες τόσον ἐν τῇ πολιτικῇ ὅσον ἐν τῇ τέχνῃ πειθαρχικοί, κύπτουσι τὴν κεφαλὴν πρὸ ἐκείνου, ὃν ἔκάστοτε αἰσθάνονται μεγαλείτερον καὶ ἰσχυρότερον ἔσωτῶν.

'Αλλ' ἡ ὥρα τῆς παραστάσεως προσεγγίζει ἀπὸ τῆς 3 μ. μ. ἡ εἰς

τὸ θέατρον τοῦ Wagner ἄγουσα διατρέχεται ἥδη ὑφ' ἀμαξῶν. Τὸ θέατρον ἐγείρεται ἐπὶ λόφου συδένδρου· εἰνε ὁ ἄγιος τόπος τῶν φανατικῶν τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ, ἡ Μέκκα, ἡ Τερουσαλήμ, οὕτως εἰπεῖν, τῆς λατρείας τῆς ὀνομαζομένης βαγνερισμός. Τὸ δὲ θέαμα τῆς τῶν θεατῶν προσελεύσεως εἰνε ἐκ τῶν τὰ μάλα ποικίλων. "Ολοι τῆς δημιουργίας οἱ τύποι ἀντιπροσωπεύονται. Αἱ ἐνδυμασίαι αἱ μᾶλλον διάφοροι διασταυροῦνται ἐν τῷ περὶ τὸ θέατρον μικρῷ ἄλσει. Πολυαριθμότεροι διακρίνονται οἱ ἀστοὶ τῆς Σαξωνίας καὶ Βαυαρίας, συρρέοντες ἐκεῖ ἔξι ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ. Μεταξὺ τοῦ πυκνοῦ πλήθους παρατηρεῖ τις ἐκ τῆς ηλιοιωμένης φυσιογνωμίας των, ἐκ τῆς ἀλλοκότου διαβέσεως τῆς κόμης αὐτῶν καὶ τοῦ ἐπὶ τὸ δραφαγικώτερον κατεσκευασμένου καλύμματός των τοὺς ἐκπαθεῖς τεχνολήπτους, τοὺς ἐνθουσιαστάς, τοὺς μάρτυρας τῆς βαγνερείου τέχνης. Διακρίνει δ' ὁ παρατηρητὴς ὡσαύτως καὶ τοὺς snobs, ὡς καλοῦσιν αὐτοὺς οἱ Γάλλοι, τοὺς ἀνθρώπους δηλονότι ἐκείνους τοὺς ἀπαντῶντας ἄλλως καθ' ὅλας τὰς ἐκκεντρικὰς συναθροίσεις, οἵτινες θὰ ἐνόμιζον ἔαυτοὺς ἀπηλπισμένους, ἐὰν μὴ προεπορεύοντο καὶ αὐτῶν τῶν πρωτοπορούντων ἐν οἷς ὀφελήπτοτε κλάδῳ τῆς τέχνης. Ἐπὶ πᾶσι βλέπει τις καὶ τοὺς ἀπλοῦς περιέργους, οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον στρατολογοῦνται ἐκ τῶν διατιμένων ἐν λουτροῖς ιαματικοῖς τῶν πόλεων Carlsbad, Marienbad, Franzensbad καὶ οἵτινες ἐν τῷ μεταξὺ τῆς θεραπείας των ἐπιδεικνύουσιν ἔαυτοὺς ἐνίστε καὶ μόνον ἐφάπαξ, ἵνα δύνωνται νὰ λέγωσιν ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς ἑστίας των, ὅτι ἡκροάσθησαν τοῦ Parsival εἰς τὸ Bayreuth καὶ περιγράφωσι τὸ περίφημον αὐτὸ μέρος. Ἡ εἰρωνεία ἡτις προσταταῖ ἀγώριστος ἀπὸ πάσης ἐκδηλώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἡθέλησεν ὡστε ὁ τόπος τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς εὐλαβείας τῶν ἀληθινῶν φανατικῶν τοῦ Wagner, νὰ ἀποθῇ κατὰ μέγα μέρος εἰδος σταθμοῦ τῶν πρόδες ἀνάρρωσιν ταξειδίων ἐκ τινος τῶν περικειμένων πόλεων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παρατηρήται ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὸ πλήθος τὸ παρακολουθοῦν τὸν θρίαμβον τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Θὰ συνηγέταις ὅτι ἡ λατρεία τῆς μεγαλοφυΐας παῖςει ἐλάχιστον τι μέρος εἰς τὰς συναθροίσεις ταύτας τῶν ὀπαδῶν τοῦ συρμοῦ καὶ τῶν κεχηναίων, οἵτινες αὐξάνουσι τὴν θριαμβευτικὴν τῶν διφνηφόρων πομπήν· ἀρκεῖ ὁ θριαμβευτὴς νὰ εἴνε ἀληθῶς μέγας ἀνήρ.

Τῆς παραστάσεως ἡ ἐπικειμένη ἔναρξις ἀγγέλλεται καθ' ὅλως παράδοξον τρόπον, τῶν σαλπίγγων ἡχουσῶν ἀπὸ τῶν προπυλαίων τοῦ θεάτρου τοὺς πρώτους τόνους τοῦ ἐνδοσίμου «Leitmotiv» τοῦ ἐκτελεσθησμένου μελοδράματος. Οἱ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἐν τῷ ἄλσει τῷ

περὶ τὸν ναὸν Wagner, οὗτως ὁνομάζεται τὸ ἐν λόγῳ θέατρον, περιφερόμενοι σπεύδουσι τότε ἀθρόοι πρὸς τὴν αἴθουσαν, ἵς τὰς θύρας εὐρίσκουσι κεκλεισμένας οἱ πάρωροι ἀφικνούμενοι. Ἐντὸς δὲ γυναικῶν πρώτων λεπτῶν αἱ χήλαιαι τετρακόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται καὶ αἱ θύραι λεπτῶν αἱ ἔκτοτε διαμένουσι κεκλεισμέναι ὡς πρότερον διὰ τε τοὺς ἀφικνουμένους ὡς καὶ διὰ τοὺς θέλοντας τυχὸν νὰ ἔξελθωσιν.

Ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ θεάτρου διακόσμησις εἰναι ἀπλῆ καὶ μονότονος· τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ θυσιάζεται χάριν τῆς καλῆς ἐσωτερικῆς διατάξεως· οὐδὲ ἔχον πολυτελεῖας ἢ ἐπιτηδεύσεως φιλοτέχνου. Βαθμῖδες ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου καὶ ἐπ' αὐτῶν ψιαθωτὰ ἑώλαια. Οὐδεμίᾳ χρύσωσις, οὐδὲ παραραπτέσματα, οὐδὲ λυχνία πολύφωτος ἀπὸ τοῦ μέσου αἰωρουμένη. Ἡ γυμνότης γαῦῶν προτεσταντικοῦ ἀντὶ τῆς λαμπηθολῆς χρυσηλάτου αἰθούσης μελοδράματος. Ἐκεῖνο ὅπερ πρὸ πάντων παρέχει τὴν ἐντύπωσιν εὐρεῖας, γλυκείας τινὸς αὐστηρότητος καὶ μεγαλειότητος γαληνίου, ἥν παράγει τὸ ἔξωτερικὸν τοῦτο, εἰναι οἱ κορινθιακοὶ κίονες οἵτινες, ἐγείρονται ἀπὸ ἀποστάσεως εἰς ἀπόστασιν ἐπὶ τῶν δύο τῆς αἰθούσης πλευρῶν. Περὶ πλέον τὸ φῶς εἰναι ἀμυδρόν, ἢ δὲ ὀρχήστρα διατελεῖ ἀόρατος. Διὰ τῆς περιέργου δὲ αὐτῆς διατάξεως ὁ δημιουργὸς τοῦ θεάτρου ἤθέλησε ν' ἀπομονώσῃ τὸν θεατὴν ἀπὸ τοῦ περὶ αὐτὸν κόσμου, ἐφελκύσῃ δὲ καὶ προσηλώσῃ δεσποτικῶς, ἵνα εἶπω οὕτω, τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Ἐξαίφνης γίνεται σκότος, ἡδύτατος δὲ βόμβος αὐλῶν καὶ τετραχόρδων ἀνέρχεται ἐκ τῆς μυστικῆς ἀβύσσου, ἐν ᾧ ἡ ἕδρυται ἀφανῆς ἢ ὀργήστρα καὶ ἀστραπαιῶν γίνεται σιωπὴ μολυθρόν, ἥν οὐδὲν πλέον διακόπτει· οὐδὲ ὁ ἐλάχιστος θόρυβος φωνῆς, οὐδὲ εἰς ψιθυρος, οὐδὲ ἔχος ὑποβάθρων κινουμένων ἢ ὁ τριγυμὸς ἀνοιγοκλειομένων θυρῶν. Νομίζω ὅτι ἐκεῖνος δόσις θὰ διεκινδύνευε μίαν λέξιν ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς ταύτης θὰ ἐπιμωρεῖτο κατὰ τὸν νόμον τοῦ Λύντε. Ὁ λαὸς οὗτος τῶν θεατῶν ὀλόκληρος παρίσταται ἐκεῖ συνέχων καὶ αὐτὴν τὴν ἀναπνοὴν του ὡς ἐν προσδοκίᾳ θαύματος· καὶ αὐτὸι δὲ οἱ προτιμῶντες τὰς θεατρικὰς αἰθούσας ζωηρὰς καὶ εὐθύμους συγκινοῦνται δταν τὸ ἀόρατον ἄσμα τῶν τετραχόρδων διαταράττει ὑπηχοῦν ἐν τῷ κενῷ τὴν μεγάλην αὐτὴν νηγεμίαν μετὰ θλιβεροῦ τινος παραπόνου οίονει μακρόθεν ἀκουομένου.

Ἡ αὐλαῖα διχάζεται—δὲν ὑψοῦται—καὶ ἔκτοτε ἔκαστος θεατὴς ἀποξενοῦται ὄντως τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου καὶ μένει οίονει μόνος ἐν μέσῳ ὕδωρ χιλιάδων συνθεατῶν, ἐνώπιον εἰκόνος ζώσης, λαλούσης, ἐνώπιον εἰκόνος, ἵς τὸ φῶς καὶ τὰ χρώματα, οἱ ἥχοι καὶ αἱ κινήσεις, ὁ λόγος καὶ

δέ φυσικός συνενοῦνται, ήγα παραγάγωσιν ἐν τῷ θεατῆρι ἐντύπωσιν ἀκαταγώνιστον.

‘Η μυστηριώδης καὶ σχεδὸν θρησκευτικὴ πομπὴ αὕτη, αἱ ἰδιόρουθμοι καὶ κανοφανεῖς αὗται διατάξεις, αἱ οὐδέλως τὰς ἔξεις καὶ τὰς ἀδυναμίας τοῦ κοινοῦ θεραπεύουσαι καὶ αἰτινες μετατρέπουσιν ἐν θέατρον εἰς ναόν, συνέδουσι τέλεον πρὸς τὸ κολοσσικὸν ἔργον τοῦ Wagner, ὅστις ἄλλως οὐ μόνον δὲν ἐκλιπαρεῖ τὴν ἐπιείκειαν τῶν θεατῶν, ἀλλὰ τούναντίον καὶ ἐπιβάλλει αὐτοῖς τοὺς ἑαυτοῦ νόμους. Εἰς πάντα τὰ ἀνωτέρω προστιθεμένης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ χειροκροτεῖν διαρκούσῃς τῆς ἐκτελέσεως, τοῦ εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν αἰθουσαν μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς πράξεως καὶ τοῦ ἔξέρχεσθαι πρὸ τοῦ τέλους αὐτῆς, ἔχει τις τὸ σύνολον μέτρων, ἃτινα ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν θεατὴν νὰ προσηλώσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματός του ἐπὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ παιζομένου δράματος, ὡσεὶ ἡτομόνος πρὸ τοῦ ἔργου. Ἀφ' ἑτέρου αὐτὰ ταῦτα τὰ μέτρα καθιστῶσιν ὁρατώτερα καὶ ἀπτότερα καὶ τὰ ἐλάχιστα περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐλαττώματα.

Ἐκάστη πρᾶξις διαρκεῖ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὡς ἔγγιστα ὥραν, ἐκαστρυ δὲ διάλειμμα παρατείνεται περὶ τὰ τρία τῆς ὥρας τέταρτα. Κατὰ τὰ διαλείμματα ταῦτα οἱ πιστοὶ τοῦ Wagner εἰσελαύνουσιν ἀπληστοῖς εἰς τὰ δύο παρὰ τὴν θύραν τοῦ θεάτρου ἐστιατόρια, ἐνῷ οἱ τελευταῖοι φθάνοντες μένουσιν ἔξωθεν ἐκπολιορκοῦντες αὐτὰ καὶ ἔκει θύουσιν εἰς τὸν λάρυγγα καὶ τὴν γαστέρα αὐτῶν ἀφθόνως. Ἡ αἰσθητικὴ ἐν Γερμανίᾳ οὐδέποτε διέσταται πρὸς τὸν στόμαχον. Καὶ δταν αἱ σάλπιγγες ἐκπέμψωσιν αὐθις τὸ κλητήριον σάλπισμά των, ἡ ἀχανής αἰθουσα πληροῦται καὶ πάλιν διὰ τοῦ σιωπηροῦ πλήθους, πίπτει καὶ αὐθις σκοτία, ἐκ νέου διανογεται ἡ αὐλαία καὶ ἡ γοντεία ἀρχίζει καὶ πάλιν.

Κατὰ τὴν ἀληγορίην τοῦ 1888 διήνυσα ἐν Bayreuth ἐδιδάσκετο ὁ Παρσιφάλ. Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος παρέλαθεν ὁ Wagner ἐκ τοῦ ὅμωνύμου ἐθνικοῦ ἀριστούργηματος τοῦ κατὰ τὴν XII καὶ XIII ἑκατονταετηρίδα βιώσαντος γερμανοῦ ῥάψῳδοῦ Wolfran d'Eschenbach, τοῦ μεγίστου κατὰ τὸν Schlegler τῶν ποιητῶν, οὓς ἡ Γερμανία ποτὲ παρήγαγεν παρὰ τοῖς ἐνθουσιασταῖς μάλιστα Γερμανοῖς τὸ ποίημα αὐτοῦ Parsival ὑπερβάλλει ἀπκυτα τὰ ποιητικὰ τῆς Εὐρώπης ἔργα.

Τὸ ποίημα τοῦ Wolfran, ἐνῷ κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τότε αἰῶνος παραδόσεις τόπων καὶ χρόνων τὰ μάλιστα διαφόρων συγχέονται, ἐμφανίζει τοὺς ἡρωας αὐτοῦ ἐν μέσῳ παραδοξοτάτων συμβεβηκότων, ἃτινα ἔχουσι τὴν Ἀνατολὴν ὡς πρώτιστον θέατρον. Ὁ Gamuret νεώτερος

νύδις τοῦ βασιλέως τοῦ Anjou περιτρέχει τὸν κόσμον, ἐπιδιώκων τύχην.
 Ἐλευθεροῖς τὸν βασιλέα τοῦ Βαγδατίου, εἰτα δὲ Βελικανὴν τὴν τῶν
 Μαυριτανῶν βασίλισσαν, ἣν λαμβάνων εἰς γάμον γίνεται βασιλεὺς.
 Μετ' οὐ πολὺ ἔγκαταλείπει τὴν τε σύζυγον καὶ τὸν θρόνον καὶ μετα-
 βαλνει εἰς Ἰσπανίαν, διοῦ καταγαγὼν λαμπρὰν νίκην ἐν ἵπποτικῷ
 ἀγῶνι (tournoi) λαμβάνει ὡς γέρας τὸ βασίλειον τῶν Waleis καὶ
 τὴν χεῖρα τῆς ὥραλας αὐτοῦ ἡγεμονίδος Herzeloïde· ἀλλὰ καὶ τὴν δευ-
 τέραν ταύτην γυναῖκα θ' ἀφῆσῃ μετ' οὐ πολὺ, ἵνα ὑπάγῃ εἰς ἀρωγὴν
 τοῦ βασιλέως τοῦ Βαγδατίου περιπλανέντος εἰς πόλεμον. Ἐκεῖ ὑπὸ τὰ
 τείχη τῆς πόλεως ταύτης δόλια χείρ θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν ἀρειμά-
 νιον καὶ ῥομαντικὸν αὐτοῦ βίον. Ἡ Herzeloïde ὅμως ἔχει ἀποκτήσει
 οὐδὲν ἐκ τοῦ δολοφονθέντος συζύγου της, Parsival, τὸν ἥρωα τῆς περὶ
 ἦν ἀνωτέρῳ ἐποποιίας. Ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς σφραδρᾶς λύπης, ἐν ᾧ ἐβύ-
 θισεν αὐτὴν ἡ ἀπώλεια τοῦ συζύγου, ἡ τεθλιψμένη χήρα ἀποχωρεῖ εἰς
 τὴν ἔρημον, ἵνα μηδέποτε τὸ πεφιλημένον τέκνον της ἀκούσῃ περὶ ἵπ-
 ποτισμοῦ. Τὸ παιδίον ἀνατρέφεται ὡς χωρικός, ἀλλ' ἡμέραν τινὰ συν-
 αντᾶ κατὰ τύχην ἴππότας τοῦ βασιλέως Artus, οἵτινες συναπήνεγκον
 αὐτὸν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ κυρίου των. Ἐκεῖ θ' ἀποκαλυφθῇ
 αὐτῷ ἡ ἔνδοξός του καταγωγὴ καὶ ὅταν γίνη ἐπιτήδειος περὶ τῶν ὅπλων
 τὸν χειρισμόν, θ' ἀποφασίσῃ ν' ἀκολουθήσῃ τοῦ πατρός του τὰ ἔχη.
 Θὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ὥραλαν βασίλισσαν Ganduirramur ἀπὸ τῶν ἐχ-
 θρῶν αὐτῆς καὶ θὰ λάθῃ αὐτὴν εἰς γάμον. Ἐνῷ δὲ μετὰ ταῦτα ζητεῖ
 εἰδῆσεις περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ συναντῷ τὸ θαυμάσιον φρούριον ἐνῷ φυλάτ-
 τεται ὁ ἄγιος Γράλης ὡνόμαζον δ' οὕτω τὴν ἄγιαν κύλικα ἥτινι ἐχρήσατο
 ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ δεῖπνον τὸ μυστικὸν θεσμοθετῶν τὴν εὐχαριστίαν.

Τὸ ἔξασιον τοῦτο ποτῆριον τὸ ἐκ πολυτίμου μονολίθου κατασκευα-
 σθὲν καὶ δι' ἀγγέλων σταλὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ ἐνῷ Ἱωσήφ
 ὁ ἔξιἈρειμαθείας, ὁ πρῶτος αὐτοῦ θεματοφύλακ, εἶχε κατὰ τὴν παράδοσιν
 συλλέξεις σταγόνα πρὸς σταγόνα τὸ ἄγιον τοῦ Σωτῆρος αἷμα, ῥέον ἀπὸ
 τοῦ σταυροῦ, εἶχεν, ὡς ἐνομίζετο, μετακομισθῆναι εἰς Βρεττανίαν ὑπὸ τοῦ
 ιοῦ τοῦ Ἱωσήφ χειροτονθέντος εἰς ἐπίσκοπον ὑπὸ ἀγγέλων καὶ πλεύ-
 σαντος ἐκεῖσε μετὰ τῶν συντρόφων του ἔξιἈσίας ἐπὶ τοῦ χιτῶνός του
 μετατραπέντος διὰ θαύματος εἰς σχεδίαν.

Μετὰ τὴν βραχεῖαν ταύτην παρέκβασιν ἀναλαμβάνομεν τὸ νῆμα
 τῆς διηγήσεως.

Ἐκεῖ ἐν τῷ φρουρίῳ ὁ Parsival γίνεται ἐκπληκτός μάρτυς τῶν θαυ-
 μάτων, ἃτινα ἐπιτελεῖ τὸ ἄγιον τοῦτο λείψαγον ἀλλὰ θαυμάθεις ἀπέρ-

χεται ἀπρακτος ἀφίνων οὕτως ώς μὴ ὥφελε τὸ φρούριον καὶ τὸν ἐν αὐτῷ θεῖόν του τὸν δυστυχή βασιλέα Ἀμφόρταν ὑπὸ τὸ κράτος μαγείας, διόπερ θὰ θελήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖσε καὶ αὕθις διὰ μυρίων κινδύνων καὶ περιπετειῶν.

Ο Παρσιφάλ εἶνε ὁ λυτρωτής, ὁ ἐπιγγελμένος εἰς τὸ θρησκευτικοστρατιωτικὸν τάγμα τῶν ἵπποτῶν τοῦ ἀγίου Γράαλ. Ἐκ τῆς ἀμαρτίας τοῦ βασιλέως Ἀμφόρτα ή θλῖψις καὶ τὸ δύνειδος εἰσέδυσαν εἰς τὸ ἱερόν, ὁ ναὸς ἡρημώθη τὸ θαυματουργὸν ποτήριον ἀπώλεσε τὴν ἀρετὴν του, καὶ προστατεύει μὲν ἔτι τοὺς προμάχους αὐτοῦ κατὰ τοῦ θανάτου, ἀλλ' οὐχὶ πλέον κατὰ τῶν πειρασμῶν τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Ἡ ἑρά λόγχη, ἣτις καθίστα αὐτοὺς ἀγητήτους εἰς τὰς μάχας τὰς ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς δικαιοσύνης εἶνε εἰς χεῖρας ἀπίστου, ὁ δ' ἐνοχος βασιλεὺς ἥσθανθη τὰ πρῶτα θαύματα. Ἡ πληγὴ του δὲν δύναται νὰ θεραπευθῇ· τὸν θάνατον τὸν ἐπικαλεῖται ματαίως, διότι οἱ ἵπποται τοῦ Γράαλ εἶνε ἀθάνατοι· ή δύνη του, αἱ ἀλγηδόνες του, αἱ τύψεις τῆς συνειδήσεώς του εἶνε ἀνίκανοι νὰ ἔξχυροπάσωσι τὸ λάθος του, διότι ὁ Θεὸς ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἐνῷ εἶνε ἀνάξιος Ἱερεὺς, ὀφείλει οὐχ ἡττον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν του, ἵνα εἰς ῥητὰς ἡμέρας τελῇ ἔτι τὴν ἄγιαν λειτουργίαν, ἀπηγορευμένην εἰς πάντα ἄλλον καὶ γίνεται ἐπομένως ἕκαστοτε ἐνοχος νέων Ἱεροσυλιῶν. Εἴς μόνος ἀνθρωπος δύναται ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἱερατείας καὶ ἐπουλώσῃ τὴν πληγὴν του, ὁ ἀθώος δύτις ἀφοῦ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν ἀπίστων τὴν λόγχην ἐπαναφέρη αὐτὴν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Montsalvat. 'Αλλ' ὁ Ἀμφόρτας ἀγνοεῖ τὸν Παρσιφάλ, οὗτος δὲ δὲν γνωρίζει κανέναν ἔχατόν. Καθ' ἦν ἡμέραν προσαίσθημα μύχιον ὁδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸ φρούριον τοῦ ἀγίου Γράαλ ἔκθαμβος κατελήθη ὑπὸ θάμβου καὶ ἐκστάσεως, γενόμενος μάρτυς τῶν μυστηρίων. Γυνὴ τις ἀποκαλύπτουσα αὐτῷ τὸ μυστικὸν τῆς γεννήσεώς του, θὰ τὸν διδάξῃ περὶ τῆς ὑπερφυσικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς καὶ θὰ ἐξυπνίσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸ ἔλεος. Οὐχ ἡττον ἐπειδὴ δὲν ἀνταπεκρίθη παρευθὺς εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν τῆς χάριτος, κατεδικάσθη νὰ πλανηθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον, πρὶν ἐπανεύρῃ τὴν δόδον τοῦ θυσιαστηρίου, ἀπρόσιτον εἰς τοὺς ἀνιέρους. Ἡ νίκη κατὰ τῶν γοητειῶν τοῦ ἔρωτος ἀπέδωκεν αὐτῷ τὸ ἄγιον ὅπλον· καὶ τότε ἐπιστρέψει εἰς τὸ φρούριον τοῦ Γράαλ, ἐλευθερόνει τὸ θεῖον, χρέεται βασιλεὺς καὶ βασιλεὺς ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῆς ὥραίας Gaudiiramur, ἐνῷ ὁ ἐτεροθαλῆς αὐτοῦ ἀδελφὸς ἐθνικὸς ἔως τότε ἵπποτης βαπτίζεται καὶ ἀπέρχεται εἰς τὰς Ἰγδίας εὐαγγελιζόμενος τὸν χριστιανισμόν.

Ο Βάγνερ ήθέλησε νὰ κάμη τὸ δρᾶμά του ἔργον ἐποικοδομήσεως καὶ εὐλαβείας, ἐν Buhnenweihfestspiel, ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνεύομενον, τελετὴν θεατρικὴν καὶ θρησκευτικὴν. Δὲν εἶναι παράδοξον φαινόμενον, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον τὸν θεωρούμενον αἰῶνα τοῦ σκεπτικισμοῦ μενον εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον τὸν θεωρούμενον αἰῶνα τοῦ σκεπτικισμοῦ μαγεία, ἡν ἔξασκει ἡ χριστιανικὴ ἴδεα ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου τῶν καλλιτεχνῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἥκιστα πρὸς τὴν πίστιν εὐεπιφόρων;

Τὸ ἔπος τοῦτο, οἰον αὐτὸ διηγήθημεν, εἰρήσθω χάριν ιστορικῆς ακρί-
βειας, τυγχάνει μίμησις τοῦ ὁμωνύμου ποιήματος Parceval τῆς κυκλι-
κῆς ποιήσεως τοῦ ῥαψῳδοῦ τῆς βορείου Γαλλίας, τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸν
τίτλον Table Ronde καὶ Saint Graal.

Ο Wagner έγένετο ό τρίτος έκμεταλλευτής του ήρωώικου θεμάτος του Παρσιφάλ. Ο Παρσιφάλ του Wagner είναι μυστικώτερος του του Wolfram, όν μετ' ακρας ἀφελείας ἄγνον, παλαιῶν κατὰ τῶν μεθύσοντων πειρασμῶν τῶν αἰσθήσεων, φθάνον δὲ μετὰ μακρὰ δεινὰ καὶ δοκιμασίας ἀλλεπαλλήλους εἰς τὸν ὑπερφυσικὸν στέφανον τοῦ Saint Graal.

Κατηγορούσε τοῦ Wagner, ὅτι ἔλαβεν ὡς βάσιν τοῦ ἔργου του μῆνον. 'Αλλ' οὔτω διδάζοντες δὲν σκέπτονται ὅτι δι' ἔργον τοιοῦτον οἶνον συνέλαβεν αὐτὸς ἡ κεφαλὴ τοῦ τολμηροῦ δραματουργοῦ, μόνον ὁ μῦθος ἤνοιγεν ἀρκούντως εὑρεῖς δρᾶστας καὶ ὅτι διὰ τοὺς τιτανείους αὐτοῦ διγένους αἱ κοινωνικαὶ συνθήκαι· θὰ ἦσαν εἰς ἄκρον ἀνεπαρκεῖς.

Η γλώσσα ἐν ᾧ ἐγράφη ὁ Παρσιφάλ ως και τὰ ἄλλα του Βαγνερ ποιήματα ἀποβαίνει λίαν δυσνόητος, βρίθουσα νεολογισμῶν και ἄλλων λέξεων δημιουργηθεισῶν ad hoc. Παραβλέπει τις ὅμως τοῦτο, διότι ἡ ποίησις τοῦ μουσοτραφοῦς συγγραφέως κείται ὀλόκληρος ἐν τῇ ὁρχήστρᾳ.

‘Η ἐντύπωσις ἡ παραγομένη ἐκ τῆς ἀκροάσεως του μουσικου ἀριστούρ-
γῆματος του Βάγνερ εἶναι κολοσσαία, τὸ δὲ συναίσθημα ἐκ τῶν ἥδυτά-
των μεθ' ὅλην τὴν τρικυμίαν τῶν δεινῶν, ὃν τὸ δρᾶμα γίγνεται ἡ πα-
ράστασις. Η μελωδική οὐσία του ἔργου εἶναι τόσον γόνιμος καὶ τόσον
ράστασις. Η μελωδική οὐσία του ἔργου εἶναι τόσον γόνιμος καὶ τόσον
τε-
ώρατα, ἡ γλωσσα τόσον ισχυρὰ τόσον εύκαμπτος, τὸ ὑφος τόσον τε-
λειως ὄμοιογενές, ἡ λογικὴ τόσον αὐστηρά, ἡ τονικὴ διαβαθμισις τόσον
τε-
σοφή, ἡ ἀνάπτυξις τόσον μεγαλοπρεπής, ὡστε ὡς ἔλεγε Γάλλος τε-
χνοκρίτης, εἶναι ὑπερτέρα τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀιδιῶν· ὡς καὶ τῶν ἀδια-
κρίτων σφετεριστικῶν μιμήσεων· ἔκαστος φθόγγος τῆς θαυμασίας του
μουσουργοῦ ἀρμονίας φαίνεται ζωντανός. Η ἀληθής εύτυχία δὲν εἶναι
ν' ἀκούσῃ τις τὸν Παρσιφάλ, ἀλλ' ἀφοῦ τὸν ἀκούσῃ νὰ δύναται νὰ τὸν
ἀναπολῇ μὲ πᾶν ὅ τι ἡ μαγεία τῆς ἀναμνήσεως προσθέτει εἰς τὰς φαν-
τασιώδεις καλλονὰς ὑπεράνω τῶν πραγματικῶν.

Τὸ προανάκρουσμα καὶ ἐν γένει ἡ πρώτη πρᾶξις εἶνε θαυμάσια, ὁ δὲ ἵερὸς παιὰν πλήρης ἐμπνεύσεως. Ἡ ἐντύπωσις ἡ ἐκ τούτου, ἐκτελουμένου καὶ ἀδομένου ὑπὸ ὅρχήστρας καὶ ἀσιδῶν πρώτης τάξεως ἐν μέσῳ θρησκευτικῆς σιγῆς ἦτο μεγάλη. Ἡ δευτέρα πρᾶξις, καθ' ἥν ἡ σκηνὴ παριστᾶ μαγικὸν κῆπον πλήρη *filles-fleurs*, εἶνε θελκτικὴ μουσικὴ σελίς, ἀποπνέουσα δρόσον καὶ ἄνοιξιν. Αἴφνης αἱ *filles-fleurs* ποιοῦσιν ἔφοδον κατὰ τῆς ἀγνείας τοῦ Παρσιφάλ, ἀλλ' οὐδὲν αὔτη ὑπεγίρει τοκάνδαλον ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Θεατοῦ, διότι καὶ αἱ τῶν ἐπιτιθεμένων θωπευτικαὶ προκλήσεις εἰσὶν ἀθῶαι καὶ τοῦ ἀμυνομένου τὸ ἥθος ἀδόλον, ταῦτα δὲ πάντα ἔρμηνεύονται διὰ μουσικῆς, ἡτις ἀγγέλλει μὲν τὴν φιλαρέσκειαν, ἀλλὰ τὴν ἀγνήν, τὴν ξένην πάσης ἡδυπαθείας, ἀμα δὲ καὶ τοῦ Παρσιφάλ τὸν ἡρωϊσμόν. Ἰδοὺ τέλος ἡ τρίτη πρᾶξις ἡ αὐλαία διγάζεται διὰ τελευταῖαν φοράν, τὸν δὲ Θεατὴν βυθίζει εἰς ἔκστασιν ἡ γαλήνιος μουσικὴ καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τῆς λόγγης τοῦ ἀγίου Γράαλ, τοῦ νιπτῆρος τοῦ Παρσιφάλ, ἀπαράλλακτον πρὸς τὸν νιπτῆρα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ βαπτίσματος τῆς ἔθνικῆς Cundry. Ἡ ἐντύπωσις ἀποθανεῖ ὄντως ἀκαταγώνιστος, ἀλλ' εἶνε ἡ Cundry μετανοῦσα μάγισσα ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή; Ὁ δὲ Παρσιφάλ εἶνε ἄνθρωπος ἡ Θεός; Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι οὐδόλως ἐκ τῆς ἀγυμίξεως τοῦ θείου προσβάλλεται ἡ εὐλάβεια τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ παρεστώτων χριστιανῶν· ὁ θεατὴς ἐλημόνησεν ἥδη ὅτι εὑρίσκεται ἐν θεάτρῳ, ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ ἐξηρχν αὐτὸν καὶ συνέχουσι μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Ἡ κρίσις μου εἶνε βεβαίως μᾶλλον ἐντύπωσις ἀνθρώπου ἀμοιροῦντος τεχνικῶν γνώσεων μουσικῆς καὶ δστις πάθαλνεται χωρὶς νὰ δύναται νὰ κρίνῃ ὅτι αἰσθάνεται· ἀλλ' ἵσως ἡ ὄντων μαρματική συγκινήσεως δι' ἥς εἰς ἀμύητος καταπλήσσεται εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ, ἀτιναθεωροῦνται παρὰ τῶν εἰδημόνων τόσον σοφά, εἶνε ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις τῆς ἀριστοτεχνικῆς δεινότητος τούτων. Αἱ δύνα τελεταὶ τοῦ ποτηρίου κατὰ τὴν πρώτην καὶ τρίτην πρᾶξιν καὶ κατὰ τὴν δευτέραν πρᾶξιν τὸ θαυμάσιον μέλος τῆς γοητείας καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκούοντος δι' ἐκτάκτου μαγείας. Ὡς ἔλεγε γάλλος τις λογογράφος ὄνειρον ἀληθοῦς ὀπίου ἡ χασίς προμηθεύει ὁ Βάγνερ εἰς τοὺς θεατὰς τῶν ἔργων του διὰ περιπλόκου συγδυασμοῦ μέσων μηχανικῶν ἡ ἴδεωδῶν, ἀλλὰ τὸ ἴδεωδες εἶνε βέβαια τῆς ἐξάρσεως τὸ πρῶτον στοιχεῖον. Ὁ ἐνθουσιασμὸς μετὰ τὸ προσίμιον καὶ τὸ τέλος ἥτο ἀληθῆς καὶ εἰδόν καθ' ὅσον ἐπέτρεπε τοῦτο τὸ ἀνά τὴν αἰθουσαν βασιλεῦον σκιόφως πλείονας θεατὰς ἐκ τοῦ ὥραλου ἴδιως φύλου σπογγήζοντας τοὺς ὑγρανθέντας αὐτῶν ὄφθαλμούς.

Θ' ἀπέδιδε τις τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν φανατικὸν ἐνθουσιασμόν, δην Γερμανούς τινες θεωροῦντες τὸν συγγραφέα τοῦ Ηχοσιφάλ ως τὸν δημιουργὸν τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ γνησίας γερμανικῆς μουσικῆς τρέφουσι πρὸς τὸν Βάγνερ, ἐὰν οἱ παριστάμενοι δὲν ἡσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ξένοι.

Περὶ τῶν ἡθοποιῶν ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν δτι ἡ ὑπόχρισις ἐγένετο ἀξία τοῦ ἔργου. Αἱ συνθῆκαι, ὥφ' ἂς τὰ βαγγέρεια μελοδράματα ἐκτελοῦνται, δὲν δύνανται ν' ἀνεχθῶσι τὴν μετριότητα. Ἀπαιτεῖται τούναντίον ἔξοχότης ἀπόλυτος ἐν τῇ ὁρχήστρᾳ, παρὰ τοῖς ἡθοποιοῖς καὶ εἰς τὸν διάκοσμον ἐκ τούτου καὶ μόνου δτι διὰ τὴν πλήρη τοῦ θεάτρου σκοτίαν καὶ τὴν ἀφάνειαν τῶν μουσικῶν, κεχρυμμένων ὡς εἴρηται ἐντὸς ὑπογέλου κουφώματος ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἡ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ συγκεντροῦται ὅλος ἀληρος ἐπὶ τῆς σκηνῆς. "Οταν ἄλλως ἡ ἀπὸ τῆς σκηνῆς διδασκαλία γίνεται δι' ὑποκριτῶν, οἵοι ὁ Reichmann, ὁ Van Dyke, ἡ Materna ἢ ἡ Malten καὶ αὐτὸ τὸ ἀπίθανον νομίζεται ἀληθές, τὸ ὑπερφυσικὸν πραγματικότης, τὸ δὲ ἔκτακτον πρᾶξις τοῦ καθημερινοῦ βίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ ἡθοποιῶν, εἰρήσθω δτι ὁ Βάγνερ ἐπιτέπει μὲν τῷ διακριθέντι τυχὸν ἀοιδῷ νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἵνα δεχθῇ τὰς ἐπευφημίας τοῦ κοινοῦ, ὅπότε τοῦτο γοητευθὲν θῆει τὸ ἀπαιτήσῃ. Ἀλλὰ παρεκτὸς τῆς συνηθείας ταύτης, βαρβάρου ἄλλως, ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὑποκριτῶν αὐταπαρνήσεως ἔκτάκτους θυσίας οὕτω π. χ. ἐπὶ τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν τοιχοκολλωμένων προγραμμάτων φέρεται γιτοῦ μελοδράματος μόνος ὁ τίτλος, ἐνῷ τῶν ἡθοποιῶν τὰ ὄνόματα γίνονται γνωστὰ διὰ προγραμμάτων τιθεμένων εἰς πώλησιν μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς παραστάσεως καὶ φερόντων αὐτὰ καθ' ἧν τάξιν ἀναγράφει ὁ συγγραφεὺς τὰ οἰκεῖα πρόσωπα ἐν τῇ μετωπίδι τοῦ ἔργου. Τὰ πρόσωπα ἄρα εἰς οὐδένα ἀγήκουσιν ἀποκλειστικῶς· τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐκμανθάνουσι πλείονες καὶ ὑποδύονται αὐτὸ διαδοχικῶς. Προσέτι ἀπαντεῖς οἱ μεμισθωμένοι ὑποκριταὶ ἀνέρχονται κατὰ πᾶσαν παράστασιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς· οἱ δὲ δι' οὓς δὲν ἀπομένει πρωταγωνιστοῦ πρόσωπον ὑπόδυονται ἄφωνα πρόσωπα ἡ θάπτονται ἐν τῷ χορῷ.

Πάντες οὕτοι οἱ νεωτερισμοὶ ἀν καὶ κατ' ἐπιπολὴν φαίνωνται ἐπουσιώδεις, παράγουσιν ὅμως σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Τὸ κοινὸν ἀδιαφορεῖ περὶ τῶν ὑποκριτῶν καὶ οὕτοι ἀμοιβαίως περὶ ἐκείνου. Ἀμφότεροι ὄντως οἵ τε θεαταὶ καὶ οἱ ὑποκριταὶ ἐντὸς τοῦ θεάτρου διαρκούσσης τῆς παραστάσεως διατελοῦσι βαθέως προσγλωμένοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, οὕτοι μὲν πὸ τὸ κράτος ἴσχυρᾶς δράσεως, ἐκεῖνοι δὲ γοήτρου. Ἐκτὸς δὲ τοῦ θεάτρου ἀπάντων ἡ διάνοια φέρεται λεληθότως πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ποιητοῦ.

Ο Γουλιέλμος Ριχάρδος Βάγνερ ἐγένετο ὁ μέγιστος τῶν δραματικῶν μουσουργῶν τοῦ XIX αἰώνος, εἰς δὲ τῶν βαθυνουστέρων καὶ μᾶλλον ῥεκτῶν μουσικοφιλοσόφων δλων τῶν χρόνων. Τυγχάνει μέγας οὐ μόνον διότι μετὰ τοῦ Βερλινίζ ἀνεκαίνισε τὰ εἶδη τῆς λυρικῆς ποιήσεως, οὐ μόνον διότι ἐπροίκισε τὴν ὄρχήστραν διὰ πλειστῆς συνάμεως ἀλλ' ἵδιως διότι ἐγένετο ὁ δημιουργὸς διανοητικοῦ μνημείου, διπερ ἀπαρτίζει σειρὰ ὀλόκληρος μελοδραμάτων μεγάλης ἀξίας καὶ ὅπερ ἀνέστησεν ὑπό τινας ἐπόψεις τὸ ἀρχαῖον θέατρον.

"Οστις δὲν ἔξηλθεν ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ Wagner καθ' ὠραίαν ἐσπέραν θέρους μετὰ παράστασιν τοῦ Παρσιφάλ δὲν εἰξεύρει ὅποιαν ἔξαιρεν καὶ θείαν ἐντύπωσιν δύναται νὰ παραγάγῃ ἡ μουσική.

Σεπτέμβριος 1893.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗΣ

ΔΥΟ ΠΑΤΕΡΕΣ⁴

Γονεῖς ἀπίκρατοι κ' οἱ δυοῦ, κι' ἀπ' ὅλους ζηλευμένοι

'Εκαμαρώναμε μαζῆ
'Εσύ μιὰ κόρη τρυφερή,
Κ' ἔγώ μιὰ γοιδεμένη.

'Αλλ' ὁ οὐρανός, ποῦ εἶδε 'ς αὐταὶ τὰ γαλανά του κάλλη,
Καὶ τὴ γλυκειά του τὴ θωριά,
Νύφη του ἡθελήσε τὴ μιά,
'Δική του καὶ τὴν ἄλλη !

Εἰς τὴς ὀχτώ τοῦ γάμου της τὴν εἶδα 'πεθαυμένη,
Κ' ἐσύ, 'σὰν πτῶμα ζωντανό,
Μέσα 'σε τάφῳ σκοτεινό
Σιγὰ νὰ κατεβαίνη.

'Αλλ' ἡ δική μας συμφορὰ δὲν εἶνε, φίλε μου, ίτη.
Γιατί, 'σὰν θέλησ τὴν αὔγή,
Χτυπάξ τὸν τοῖχο, ποῦ τὴν κλεῖ,
Κι' αὐτὴ θὰ σ' ἀπαντήσῃ.

'Εγώ ὁ θλιψμένος, τρέγω ἐκεῖ, ποῦ ὁ πόνος μ' ὁδηγάει,
Βλέπω ἔνα μυῆμα... τὸ φιλῶ,
Τὸ δακρυθρέχω, τὸ χτυπῶ,
'Αλλὰ δὲν μ' ἀπαντάει !

(Κατὰ τὸ Ιταλικὸν 1893)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

⁴ Πατήρ τις, ἀπολέσας τὴν θυγατέρα του μικρὸν μετὰ τοὺς γάμους της, ἀποτείνεται πρός τινα φίλον του, οὐ ή κόρη κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ἐνεδύετο τὸ μοναχικὸν σχῆμα.